

Anastazija Daukantaitė-Kaunackienė

Simono Daukanto sesuo Anastazija Daukantaitė-Kaunackienė (1799–1880) gimė 1799 m. lapkričio 30 d. dabartinio Skuodo rajono Lenkimų seniūnijos Kalvių kaime ir tą pačią dieną buvo pakrikštyta Lenkimų šv. Onos parapijos altaristo Simono Lopacinskio (krikšto tėvai – altarisas S. Lopacinskis ir Magdalena Numgaudienė iš Lenkimų parapijos Jazdučių kaimo)¹. Tėvai mergaitei suteikė tais pačiais metais mirusios savo dukters Anastazijos (1795–1799) vardą (tokia tradicija, kad tėvai mirusių vaikų garbei tuos pačius vardus suteikdavo savo naujai gimusiems vaikams, Žemaitijoje gyvavo ilgą laiką).

Žinių apie šios Jurgio Daukanto ir Kotrynos Odinaitės-Daukantienės (Jaušienės) dukters vaikystę, jaunystę nėra išlikę. Tikėtina, kad ji rašyti, skaityti, skaičiuoti buvo mokoma namuose ar tada jau veikusioje Lenkimų parapijoje mokykloje, kiek paaugusi išmoko austi, verpti, megzti, namų ruošos darbų.

Tuo laikotarpiu šiuose kraštuose jaunimas antrąsias puses dažniausiai susirasdavo savo kaime arba netoli jo, dalyvaudami draugų, giminaičių šeimų šventėse, neretai būdavo superšami ir su nepažįstamais, jungtuvės vykdavo jaunojo arba jaunosios gimtojoje parapijoje. Tai galima paaiškinti ano meto kaimo žmonių sėsliu gyvenimo būdu ir ribotomis susisiektimo galimybėmis (20–30 kilometrų atstumas jiems jau būdavo nemažas iššūkis).

Anastazija 1829 m. birželio 18 d. tuokėsi ne Lenkimų šv. Onos bažnyčioje, o Skuodo Švč. Trejybės bažnyčioje, jos vyru tapo iš Kivylių kaimo (Aleksandrijos sen., Skuodo r.) kilęs valstiečių Liudviko Kaunackio (~1762–1792) ir Kotrynos Kniupytės-Kaunackienės sūnus Kazimieras Stanislovas Kaunackis (1791–1853). Jų santuokos liudininkai buvo Antanas Narvilas, Pranciška Petrulėvičienė, Mykolas Kosevičius ir daugelis kitų susirinkusiųjų.²

Kaip ir kur Anastazija ir Kazimieras Stanislovas susipažino, žinių neturima. Po vestuvių jie įsikūrė

Kivyliuose, čia ūkininkavo ir čia, gyvendami santuokoje, susilaukė septynių vaikų (trijų sūnų ir keturių dukterų). Jų pirmagimis – Leonas Kazimieras Kaunackis (1830–~1832) mirė kūdikystėje. Vėliau Anastazija gimdė beveik kas metai, du: 1831-aisiais į šį pasaulį atėjo sūnus Leonas Stanislovas Kaunackis (1831–1909), 1833 m. – Ipolitas Mykolas Kaunackis (1833–1901), 1835 m. – kūdikystėje mirusi Liudgarda Kaunackytė (1835–1836), jos mirties metais – Barbora Liudgarda Kaunackytė (1836–1911), o kiek vėliau, 1838 ir 1842 m., gimė dar dvi kūdikystėje mirusios dukros: Anastazija Teresė Kaunackytė (1838–1840) bei jos sesuo Anastazija Kaunackytė (1842–1843). Taigi, iš septynių vaikų išgyveno tik trys, o vienas jų – savo šeimos nesukūręs Ipolitas, kad ir sulaukė 68-erių metų amžiaus, buvo neįgalus – sirgo silpnaprotyste.

Kūdikystėje mirusius vaikus Kaunackiai palaidojo Aleksandrijos ir Truikinių kapinėse.

Faktų, liudijančių, kad Anastazija ir Kazimieras Stanislovas Kaunackiai buvo pasiturintys ūkininkai, išsimokslinę žmonės, neturima. Žinoma, jog dalį savo sukauptos turtingos bibliotekos ir kai kuriuos kitus jam priklausiusius daiktus Anastazijos brolis Simonas Daukantas buvo palikęs jos namuose, ir kad šis turtas Kivyliuose buvo saugomas ilgą laiką, net per spaudos lotyniškais rašmenimis draudimą, o vėliau Anastazijos ir Kazimiero Stanislovo vaikaičiai pasirūpino, kad išlikusios vertingos S. Daukanto knygos ir kiti jo daiktai būtų perduoti Lietuvos valstybei. Tai faktas, kaip ir tai, kad S. Daukantas yra lankęsis bei trumpai gyvenęs sesers ir jos vyro sodyboje Kivyliuose, tikėtina, kad jis čia užsuko ir tiesiausiu keliu keliaudamas iš Varnių (Telšių r.) į Svirlaukį (Latviją), kai buvo priverstas palikti Varnius, kad čia trumpai gyveno prieš išvykdamas į Papilę. Ar tuo laikotarpiu Simonas lankydavo Kalviuose buvusią savo gimtąją tėvų sodybą, žinių neišliko, bet tai nereiškia, kad tada gimtoji

sodyba, kurioje kartu su vyru Juozapu Prušinskiu šeimininkavo jo sesuo Ona, jos šeima jam mažiau rūpėjo. Lenkimai ir čia gyvenę žmonės Simonui visada buvo brangūs. Tai liudija ir jo dovanos gimtosios parapijos šv. Onos bažnyčiai, pagalba įrengiant jos vidų, motinos amžinojo poilsio vietoje Lenkimų šventoriuje esanti antkapinė plokštė, kurioje iškalta jo parašyta motinai skirta epitafija.

Simonas Daukantas nerašė dienoraščio, jei ir rašė, jis neišliko, kaip ir daugelis laiškų, todėl šiandien apie jo asmeninį gyvenimą, jo santykius su giminėmis ir artimaisiais, nedaug ką žinome. Tais laikais žemaičių šeimos laikydavosi kaip vienas kumštis. Akivaizdu, kad tokia buvo ir Daukantų šeima, Lietuvai padovanojusi Simoną Daukantą.

Nedaug ką žinome ir apie Simono seseris. Išlikę įrašai bažnytinėse knygos liudija, kad Anastazijos Daukantaitės-Kaunackienės vyras Kazimieras Stanislovas Kaunackis mirė susirgęs plaučių tuberkulioze, tais laikais vadinta džiova. Šeima jį palaidojo Aleksandrijos kapinėse. Anastazija, likusi našle, po to dar gyveno 27-erius metus. Ji mirė 1880 m. vasario 20 d. Kivyliuose, kaip nurodyta jos mirties metrike, – „dėl senatvės“. Ji amžinam poilsui atgulė šalia savo vyro Aleksandrijos kapinėse.

Mirus tėvams, jų ūkį perėmė, neįgalų brolių globotojo Leonas Stanislovas Kaunackis (1831–1910), kuris buvo vedęs turtingų ūkininkų dukrą Ceciliją Kniupavičiūtę (1826–1896). Tėvams padėjo ir jų sūnus Ferdinandas Juozas Kaunackis (1861–1935).

Leonas Stanislovas ir Cecilija Kaunackiai turėjo 6 vaikus (vieną dukrą ir penkis sūnus): jau minėtą Ferdinandą Juozą, Bronislavą (1862–1947), Boleslovą (1864–1936), Platoną (1865–1919), kūdikystėje mirusį Kalikstą (1868–1869) ir Valerijoną (1870–~1949). Gyvendami santuokoje Leonas ir Cecilija Kaunackiai prasigyveno, stengėsi išmokslinti savo vaikus. Trys iš jų studijavo Tartu (tada – Dorpat) universitete, ten įsigijo gydytojų specialybę (gydytojas buvo ir tą patį universitetą 1845 m. baigęs Cecilijos brolis Mykolas Kniupavičius). Taigi, Simono Daukanto sesers Anastazijos anūkai (vaikaičiai) jau nebebuvo tik valstiečiai. Dalis jų, tėvams žinant mokslo reikšmę ir jiems padedant, atsiplėšė nuo žemės. Apie jų kelio į mokslą pradžią knygoje „Vargo pelės ainiai“ (Klaipėda, 2018), jos autorius Juozas Vyšniauskas rašo: „Pra-

džioje visus keturis berniukus, atėjus metui mokytis, (tėvai – D.M.) pasikinkę arklius, vežė į privačią progimnaziją, buvusią už Lenkimų, Kuršo pusėje, Papėje (Rucavoje). Net šeimininkę iš Truikinių kaimo jiems maitinti bei prižiūrėti buvo nusamdę, Papėje apgyvendinę. Po to visi keturi baigė Liepojos gimnaziją.“³

Kaip susiklostė tolesnis Anastazijos Daukantaitės-Kaunackienės ir jos vyro Kazimiero Stanislovo Kaunackio vaikų ir vėlesnių palikuonių gyvenimas, kur juos šiandien galime sutikti, jau minėtoje knygoje „Vargo pelės ainiai“ išsamiai ir šaltiniais pagrįstą informaciją yra pateikęs Juozas Vyšniauskas ir Vsevalodas Cvetkovas, tad tiems, kas norėtų su ja susipažinti, verta susirasti šią knygą.

Na o ką mes galime padaryti, kad šiandien Simoną Daukantą susigrąžintume į jo gimtuosius Kalvius, kad čia žmonės važiuotų pasižiūrėti ne tik į jo tėvų sodyboje stovėjusią, dabar jau perstatytą klėtelę, bei joje veikiančias kuklias ekspozicijas? Bent jau mane pačią bene labiausiai „užkabino“, (gal „užkabins“ ir kitus) šie Juozo Vyšniausko žodžiai:

„*Imkime ir atstatykime visus Simono Daukanto gimtųjų namų pastatus. Sodybos maketas yra. Kraštietis architektas Adomas Skiezgelas tvirtina – buvo muziejininko, inžinieriaus Igno Jablonskio Daukantų sodybos išmatavimų planas, savo laiku buvo parengtas Paminklų konservavimo instituto šios sodybos atstatymo projektas. Rašykime, kas gebame, šios sodybos atstatymo projektą. Imkimės darbo. Ne tik dėl savojo rajono, bet ir dėl visos Lietuvos. Plėskime, gerinkime turizmo infrastruktūrą. Visada svarbu pradėti, o talkininkų atsiras. Ne tik atstatant sodybą, bet ir ją užpildant daiktais, valstietiško gyvenimo padargais, buities rakandais, kvalifikuotai įrengiant kūrėjo ekspoziciją.*“⁴

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Juozas Vyšniauskas, Vsevalodas Cvetkovas, *Vargo pelės ainiai*, Klaipėda, 2018.

IŠNAŠOS:

¹Lietuvos valstybės istorijos archyvas (toliau – CVIA), f., 669, ap. 1, b 91, l. 1003.

²*Ten pat*, b. 641, l. 614, eil. nr. 26.

³Juozas Vyšniauskas, Vsevalodas Cvetkovas, *Vargo pelės ainiai*, Klaipėda, 2018, p. 53.

⁴*Ten pat*, p. 203.